

Niet toegeven maar teruggeven bij protest

Effecten van beleid bij vestiging van een asielzoekerscentrum in Utrecht*

Rianne Dekker, Karin Geuijen & Caroline Oliver

Inleiding

De vestiging van asielzoekerscentra (AZC's) is een van de manieren waarop migratiediversiteit in steden toeneemt. Door fluctuerende aantallen asielzoekers moet het Centraal Orgaan Asielopvang (COA) regelmatig op zoek naar nieuwe opvanglocaties in Nederlandse gemeenten. De attitudes van Nederlandse burgers ten aanzien van AZC's zijn sterk gepolariseerd. Een studie ten tijde van de 'vluchtelingencrisis' laat zien dat 21% van de Nederlanders ongeacht de omstandigheden bezwaar zou hebben tegen de komst van een AZC in hun gemeente, 29% zou een AZC onder bepaalde voorwaarden accepteren, en 42% van de Nederlanders zou geen bezwaar hebben tegen de komst van een AZC in hun gemeente (Kanne, Klein Kranenburg & Rosema, 2015).

Wanneer een nieuw asielzoekerscentrum wordt aangekondigd, leidt dat vaak tot protest onder omwonenden (Bock, 2018; Whyte, Larsen & Fog Olwig, 2019). Redenen voor bezwaar tegen AZC's zijn van economische en culturele aard. Buurtbewoners vrezen enerzijds competitie om schaarse publieke voorzieningen zoals het openbaar vervoer. Anderzijds worden asielzoekers gezien als een onbekende groep die op religieuze en culturele gronden van de bestaande bewoners verschilt en die een bedreiging vormt voor de lokale identiteit (Lubbers, Coenders en Scheepers, 2006; Zorlu, 2017). Negatieve meningen over AZC's en asielzoekers hangen samen met breder maatschappelijk ongenoegen (Kuppens et al., 2020). Dit verklaart waarom niet alleen direct omwonenden, maar ook anderen protesteren tegen de komst van nieuwe AZC's.

Karsten en Van der Velden (2018) laten zien dat protest tegen nieuwe AZC's – al dan niet van gewelddadige aard – loont: het beïnvloedde gemeenteraadsdebatten en stemgedrag van gemeenteraadsleden in Bernheze, Geldermalsen en Steenbergen. Meestal leidt protest tot maatregelen die de omvang van het AZC verkleinen: zo wordt het aantal op te vangen asielzoekers verkleind of wordt de sluitingsdatum van het AZC vervroegd. Ook worden er maatregelen genomen om overlast

* Dr. R. Dekker is universitair docent en onderzoeker bij het departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap van de Universiteit Utrecht. Zij doet onderzoek naar de invloed van nieuwe media in verschillende beleidsterreinen waaronder integratie en veiligheid. Dr. K. Geuijen is universitair docent en onderzoeker bij het departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap van de Universiteit Utrecht. Zij doet onderzoek naar multi-sector en multi-level governance, voornamelijk op het terrein van asielmigratie. Dr. C. Oliver is universitair hoofddocent aan het Institute of Education van University College London. Zij doet onderzoek naar de gevolgen van migratiebeleid en instituties voor sociale rechtvaardigheid.

van het AZC in de buurt te voorkomen: bijvoorbeeld door een avondklok voor de asielzoekers in te stellen, speciale voorzieningen zoals een extra buslijn voor asielzoekers aan te leggen of door het uitsluiten van specifieke groepen (zoals jonge alleenstaande mannen of asielzoekers uit ‘veilige landen’) van opvang op de locatie. Op deze manier wordt toegegeven aan de protesten door het AZC af te zonderen van de buurt (Kreichauf, 2018).

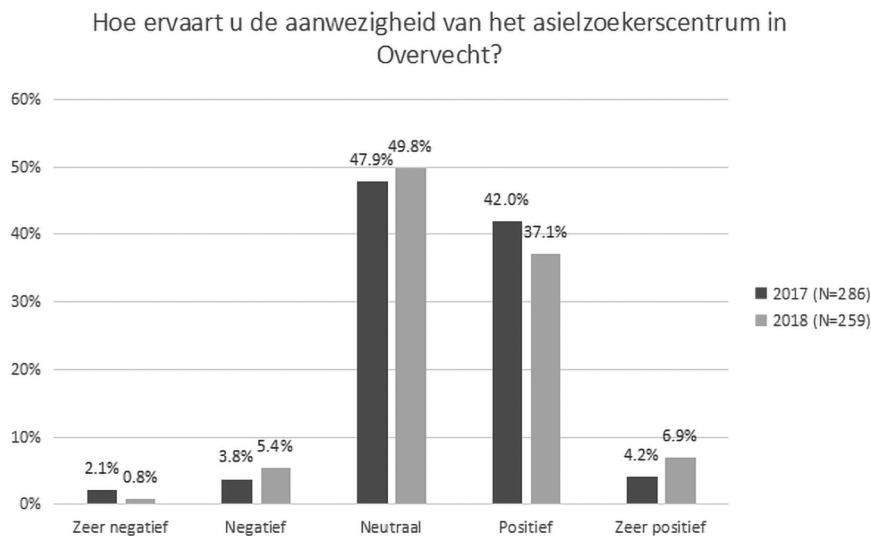
Deze beleidsstrategie van isolatie is vaak bekritiseerd met het oog op het welzijn van de asielzoekers gedurende hun tijd in het AZC en hun sociale integratie (Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, 2013; Engbersen et al., 2015). De mogelijkheden van asielzoekers om sociale contacten te leggen met buurtgenoten van buiten het AZC worden belemmerd door de regels, en op indirecte wijze doordat leven in afzondering in het AZC bij asielzoekers leidt tot een verslechterde mentale gezondheid (Weeda, Van der Linden & Dagevos, 2019).

De gemeente Utrecht koos voor een andere beleidsstrategie toen zij in 2017 een nieuw AZC opende in Overvecht. Ook in deze wijk werd de opening van het AZC voorafgegaan door gewelddadige protesten (*Algemeen Dagblad*, 11 januari 2016). Overvecht staat bekend als een ‘zwakke’ wijk die te kampen heeft met verschillende sociale problemen zoals armoede, onveiligheid en gebrekkige sociale cohesie (Gemeente Utrecht, 2018). Buurtbewoners meenden dat de komst van het AZC deze problemen alleen maar zou vergroten. Met Europese subsidie werd het AZC in Utrecht een proeftuin (‘living lab’) voor het ontwikkelen van een nieuwe vorm van asielopvang. Het project werd ‘Plan Einstein’ genoemd, verwijzend naar de straatnaam Einsteindreef, waaraan het AZC gelegen was.

Naast enkele maatregelen om overlast van het AZC te beperken zoals het instellen van een klankbordgroep van buurtbewoners die signalen uit de buurt communiceert en het afspreken van een vaste sluitingsdatum van het AZC (te weten: november 2018), koos de gemeente een nieuwe beleidsstrategie waarbij de buurt zou meeprofiteren van het AZC. Dit gebeurde tegen een achtergrond van eerdere bezuinigingen op publieke voorzieningen (Mensink, 2018). De cursussen en activiteiten die werden aangeboden aan de asielzoekers en vluchtelingen, werden ook opengesteld voor buurtbewoners. De beleidstheorie was dat buurtbewoners uit Overvecht evengoed behoefte zouden hebben aan het programma dat toeleiding naar de arbeidsmarkt ondersteunde (met een focus op ondernemerschap). Tevens zou het contact tussen asielzoekers en buurtbewoners de aanvankelijke bezwaren van buurtbewoners moeten verminderen. Deze verwachting is impliciet gebaseerd op de contacttheorie die veronderstelt dat sociaal contact tussen groepen onderlinge vooroordelen zal ontkrachten (Allport, 1954).

Dit artikel onderzoekt in hoeverre de beleidsstrategie van teruggeven aan de buurt in plaats van het meer gebruikelijke toegeven aan protest de acceptatie van het AZC heeft vergroot, op directe wijze of via toegenomen sociale contacten tussen asielzoekers en buurtbewoners. Aan de hand van kwantitatieve data uit een survey onder buurtbewoners op twee momenten in de tijd (direct na opening van het AZC in 2017 en een jaar later) onderzoeken we de attitudes van buurtbewoners ten aanzien van het AZC en veranderingen hierin. Op basis van aanvullende surveyvragen en kwalitatieve interviews onderzoeken we de redenen achter

Rianne Dekker, Karin Geuijen & Caroline Oliver

Figuur 1 Attitudes ten aanzien van het AZC

verschillende meningen over het AZC.¹ Om de beleidstheorie te toetsen, onderzoeken we vervolgens welke buurtbewoners aan het programma deelnamen en in hoeverre en op welke wijze de strategie van ‘teruggeven’ bijdroeg aan acceptatie van het AZC. In de conclusies hebben we aandacht voor generaliseerbaarheid van de bevindingen voor AZC’s in andere steden en bij andere publieke voorzieningen die lokaal protest oproepen.

Attitudes ten aanzien van het AZC

Toen de gemeente Utrecht een nieuw AZC in Overvecht aankondigde, leidde dit tot protest in de wijk. Honderden mensen bezochten een informatiebijeenkomst over het nieuw te vestigen AZC in januari 2016 en er waren betogingen voor, maar voornamelijk tegen het AZC met slogans als ‘AZC weg ermee’ (*Algemeen Dagblad*, 11 januari 2016). Het was de vraag of deze bezwaren breed werden gedragen onder de bewoners van Overvecht en van blijvende aard waren.

Al bij de eerste meting onder buurtbewoners in het najaar van 2017, toen het AZC volledig bezet was, zien we dat de groep met een negatieve mening over het AZC een minderheid is (5,9%). Het grootste deel van de buurtbewoners had een neutrale of licht positieve mening over het AZC (Figuur 1). Ook andere surveyvragen naar dit onderwerp laten een soortgelijke verdeling zien.

1 Alle respondenten zijn geanonimiseerd door gebruik van pseudoniemen. Voor meer informatie over de verzamelde data en methodologie, zie Oliver et al., 2019.

Gezien de aanvankelijke protesten tegen het centrum is het aandeel buurtbewoners met een negatieve mening over het AZC klein. Enerzijds laten de interviews zien dat de informatiebijeenkomsten weinig voorstanders van het AZC trokken – wat een vertekend beeld van de mening van de wijk geeft. Zo vertelt Malik, een buurtbewoner van 43 jaar:

‘En Overvecht is niet zo georganiseerd, dus mensen die klagen een beetje, ook maar een klein gedeelte. Ik zag ook bijna alleen maar blanke mensen, terwijl de meeste mensen niet blank zijn in Overvecht, geen Nederlandse achtergrond hebben. Die mensen hoor je ook bijna niet ... Dus ja ik vind het moeilijk, je hoort meestal de mensen die het hardste roepen. Ik weet niet zo goed hoe de anderen er over dachten.’

Anderzijds zijn de opvallend positievere attitudes te verklaren uit sociaal wenselijke antwoorden die mogelijk zijn gegeven op de directe vraag naar iemands mening over het AZC. Op een vraag over het sluiten van het AZC in het tweede survey antwoordt 14,9% van de respondenten gematigd of zeer positief. Dit laat zien dat het aandeel van buurtbewoners met een negatieve mening over het AZC mogelijk wat groter is dan de directe surveyvraag laat zien.

Interviews onder buurtbewoners geven inzicht in de redenen achter de gematigd positieve attitude tegenover het AZC. Deze attitude komt vaak voort uit de afwezigheid van verwachte negatieve consequenties van de aanwezigheid van het AZC. Buurtbewoners waren positief als zij weinig van het AZC merkten. Jantina, een Nederlandse vrouw van 29, zegt bijvoorbeeld:

‘In de praktijk merk ik namelijk helemaal niks van Plan Einstein, als het niet in de brief had gestaan had ik helemaal niet geweten dat het er was. Dat terwijl het 300 meter verderop zit, als het niet aan die briefjes had gelegen had ik het niet gemerkt. In die zin zijn mijn ervaringen neutraal, ik merk het eigenlijk niet zo veel.’

Edward, een Nederlandse man van 44, blikt terug op zijn aanvankelijke bewaar tegen het AZC: ‘Ja, [ik was] tegen ...Vooral vanwege het risico op criminaliteit ... Dat die gasten gingen rondhangen, en dingen beschadigen, of mensen intimideren op straat, of dat soort dingen ...’ Iets later reflecteert hij echter: ‘Ik moet ook wel weer eerlijk zeggen, ik heb er niet echt last van gehad. Dus dat moet ik wel toegeven, ik heb geen last gehad van criminele asielzoekers of zo.’

De aanvankelijke angst voor overlast of criminaliteit door asielzoekers bleek grotendeels ongegrond. De notulen van de Klankbordgroep van buurtbewoners die was opgezet om de ervaringen van de buurt te monitoren, laten zien dat buiten enkele klachten van geluidsoverlast de buurt weinig overlast van het AZC ervaarde. Het aantal door COA geregistreerde incidenten van overtreding van huisregels of agressie tegen personen in dit AZC is min of meer gelijk aan andere

Rianne Dekker, Karin Geuijen & Caroline Oliver

AZC's.² Hieronder valt echter een grote verscheidenheid aan incidenten. De locatiemanager van het AZC benoemde dat er in zijn beleving minder ernstige incidenten in dit AZC plaatsvonden en dat dit voor het werk van COA-medewerkers positieve gevolgen had:

‘Maar ons werk verandert er ook door. Als hier minder incidenten zijn, dan betekent het dat wij minder correctiegesprekken hoeven te voeren, dat wij minder negatieve dingen – in de regel negatief dan – hoeven te doen. Hier zijn wij echt meer een soort van ondersteunen van het meedoen aan dingen, van participatie. Participatiecoach.’

Het cursus- en activiteitenprogramma heeft er volgens de projectleiding aan bijgedragen dat de sfeer in het AZC gemoedelijk was. Asielzoekers zelf geven aan dat ze een betere tijdsbesteding hadden dan in andere AZC's en dat het AZC een veilige omgeving voor hen was (zie Oliver et al., 2019).

Als gevolg van de stabiele situatie bleef de mening van de buurt over het AZC een jaar later grotendeels gelijk. Een T-test laat zien dat de kleine veranderingen in de gemiddelde attitude niet statistisch significant zijn ($t = 0,298$, $p = 0,766$). Ook veranderingen binnen positieve en negatieve attitudes bleken niet significant.

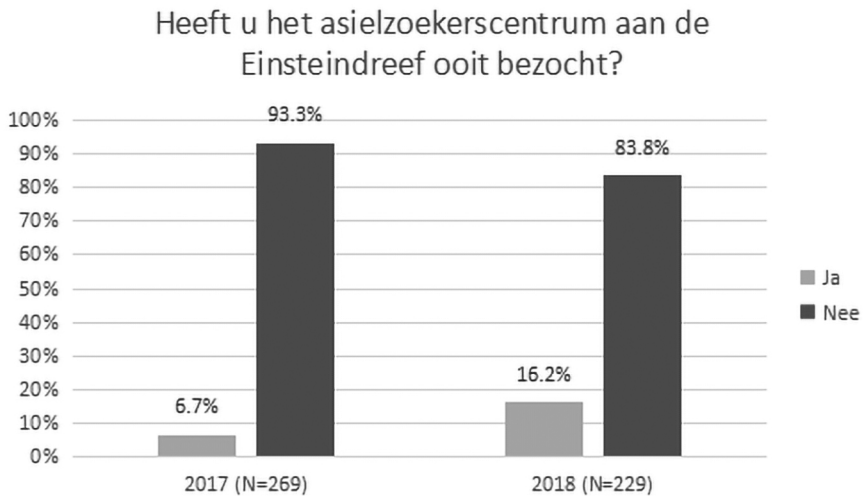
Effecten van de beleidsstrategie

Volgens de beleidstheorie zou het cursus- en activiteitenaanbod van het AZC aansluiten bij de behoefte van omwonenden. Het AZC zou daarmee geen belasting, maar van toegevoegde waarde voor de wijk zijn. Ook was de gedachte dat het sociale contact tussen asielzoekers en buurtbewoners tijdens deze cursussen en activiteiten, de negatieve attitudes ten aanzien van het AZC ten positieve zou veranderen. In hoeverre worden deze hypothesen van de beleidstheorie ondersteund?

Surveydata laten zien dat het aantal buurtbewoners dat het AZC bezocht heeft gedurende de looptijd van het project, toenam van 6,7% naar 16,2%. Dit is deels vanzelfsprekend omdat er meer activiteiten en cursussen hebben plaatsgevonden. Ook een nieuwe communicatiestrategie heeft eraan bijgedragen dat meer buurtbewoners het AZC wisten te vinden. Ongeveer de helft van de bezoekers geeft aan dat hun bezoek aan het AZC eenmalig was in het kader van een open dag of specifieke activiteit. De andere helft bracht meermaals een bezoek aan het AZC, bijvoorbeeld voor deelname aan een cursus.

Ons onderzoek vond geen direct effect van de beleidsstrategie van ‘teruggeven’ op positievere attitudes ten aanzien van het AZC in de wijk. Degenen die deelnamen aan het programma van het AZC, waren veelal mensen die reeds positief tegenover het AZC stonden: het zijn mensen die zich solidair voelen met vluchtelingen

2 Dit blijkt uit data van COA die op verzoek ter beschikking zijn gesteld aan de onderzoekers.

Figuur 2 Bezoek aan het AZC

en zich voor hen willen inzetten. Dit betrof mensen uit de wijk Overvecht, maar ook mensen van daarbuiten. Hun mening ten aanzien van het AZC is door deelname aan het programma niet positiever geworden.

Tijdens onze interviews en observaties in het AZC viel daarnaast op dat een groot deel van de mensen die het AZC bezocht en er deelnam aan cursussen en activiteiten, zelf een migratie- of vluchtelingenachtergrond had. Van de wijkdeelnemers aan cursussen Engels had bijvoorbeeld rond de 80% een niet-Nederlandse achternaam. Aan het einde van het project zien we dat van de acht mensen uit Overvecht die na deelname aan het 'business incubation'-programma een eigen bedrijf inschreven bij de Kamer van Koophandel, er zeven een migratie-achtergrond hadden. Dit zijn andere mensen dan degenen die zich vooraf in de protesten roerden en daarmee niet de doelgroep die aanvankelijk beoogd werd met het beleid.

Een klein aantal buurtbewoners dat deelnam aan de cursussen en activiteiten bij het AZC, was aanvankelijk wel sceptisch en heeft haar mening ten aanzien van het AZC ten positieve bijgesteld. Hier zagen we dat het sociale contact een belangrijke factor was. Het contact met asielzoekers veranderde bijvoorbeeld de mening van Sanne, een Surinaamse Nederlander van 38, over het AZC:

'Ik schaam me niet om tegen mensen te zeggen dat ook ik bang was. Omdat dat de informatie is die ik krijg van de media, dus zij geven ons angst. Dus om dan hier te komen en te bezoeken en met mensen te praten en te zien waar ze vandaan komen. En weet je ... kijk ik ga hen niet vragen "wat heb je ... wat is de reden dat je hier bent?" maar je krijgt een kans om met die mensen te praten en hen te begrijpen, en hoe zeg je dat, om in hun schoenen te staan.'

Rianne Dekker, Karin Geuijen & Caroline Oliver

Tabel 1 *Contact met asielzoekers en vluchtelingen*

	2017		2018	
	N	%	N	%
Op een openbare plaats (straat, openbaar vervoer, winkel)	70	23,0	68	24,5
Op het werk	18	5,9	10	3,6
In een buurt- of wijkcentrum	14	4,6	8	2,9
Thuis	10	3,3	19	6,9
In een sportclub	8	2,6	5	1,8
Op school	6	2,0	6	2,2
Bij Plan Einstein	5	1,6	9	3,2
In een kerk, moskee of gebedshuis	5	1,6	3	1,1
Totaal	136	44,7	128	46,2
Geen contact met asielzoekers of missende waarden	168	55,3	149	53,8
Totaal	304	100	277	100

Het merendeel van de contacten die ontstonden tussen wijkbewoners en vluchtelingen vond niet plaats bij het AZC, maar in de publieke ruimte buiten het AZC, zo laat het survey zien (zie tabel 1).

Toch bood het cursusprogramma van Plan Einstein specifieke voordelen voor het tot stand komen van contact, zo benoemt bijvoorbeeld Irene, een Nederlandse met Arubaanse wortels van in de 50:

‘Ik dacht dat het een goed idee zou zijn om de cursus te doen zodat ik vluchtelingen op gelijke basis zou kunnen ontmoeten, want anders ... Ik was bang dat als ik gewoon langs zou komen om hen te ontmoeten, dat het meer zou zijn alsof ik naar een dierentuin zou gaan. Ik wilde hen op een gelijke basis ontmoeten, dus dat we allemaal cursisten zouden zijn.’

De cursussen en activiteiten bleken een unieke mogelijkheid voor het tot stand komen van contact op gelijkwaardige basis: AZC-bewoners en buurtbewoners waren allemaal cursusdeelnemers die iets nieuws kwamen leren.

Discussie en conclusies

Net zoals in veel andere Nederlandse gemeenten was er in Utrecht aanvankelijk verzet tegen de komst van een nieuw AZC in de wijk Overvecht. Ook hier nam de gemeente maatregelen om overlast van het AZC te beperken, zoals het instellen van een klankbordgroep en het afspreken van een vaste sluitingsdatum van het AZC. Daarnaast koos de gemeente een nieuwe beleidsstrategie van ‘teruggeven’

aan de buurt. Het AZC bood een cursus- en activiteitenprogramma waarmee ook omwonenden geholpen zouden worden bij het vinden van een baan. Het programma focuste op arbeidsmarktvaardigheden zoals netwerken, solliciteren en zakelijk Engels, en een 'business incubation'-programma, dat ondersteuning bood bij het opstarten van een eigen bedrijf. Omdat het AZC gevestigd werd in een zwakke wijk in Utrecht, zou dit tegemoetkomen aan het argument dat het AZC alleen een belasting voor de buurt zou zijn. Waar eerder gekort werd op publieke voorzieningen, konden buurtbewoners nu meeprofiten van ondersteuning bij (re-)integratie op de arbeidsmarkt.

Dit artikel onderzoekt de vraag in hoeverre en op welke wijze de beleidsstrategie van 'teruggeven' tegemoetkomt aan bezwaren tegen het AZC en de acceptatie van het AZC vergroot. Ten eerste concluderen we dat de bezwaren tegen het AZC al direct na opening een minderheid van de omwonenden betrof. Het beeld van breed gedragen verzet bij de informatieavonden over de komst van het AZC in januari 2016 is gebiast omdat bewoners die neutraal of positief tegenover het AZC stonden deze avonden minder vaak bezochten. Bij de groep die aanvankelijk negatief tegenover de komst van het AZC stond, zien we dat een deel blijvend negatief is over het AZC. Bij een ander deel heeft de afwezigheid van verwachte overlast in de buurt tot neutrale of licht positieve attitudes geleid. Dit is een bredere trend, zo blijkt onder andere uit een onderzoek van Bygnes (2019). Als de verwachte negatieve gevolgen van het AZC uitblijven, slaakt de wijk een collectieve zucht van verlichting. Deze bevinding wijst erop dat maatregelen die mogelijke negatieve impact van het AZC op de wijk voorkomen, belangrijk zijn. Dit pleit voor een pragmatische benadering bij de opening van een nieuw AZC (Whyte et al., 2019). Gemeenten kunnen zich richten op problemen die lokaal spelen en het voorkomen van extra druk op de wijk. Zij hoeven in hun beleid niet aan te haken bij gepolariseerde debatten op nationaal niveau.

Ten tweede concluderen we dat de beleidsstrategie van teruggeven op kleine schaal en op indirecte wijze bijdroeg aan de versterking van positieve attitudes ten aanzien van het AZC. Bij degenen die betrokken raakten bij het AZC, droeg met name het sociale contact met asielzoekers en vluchtelingen bij aan positievere attitudes ten aanzien van het AZC. De groep die met het cursus- en activiteitenprogramma werd bereikt, was echter niet de doelgroep die aanvankelijk negatief ten aanzien van het AZC stond en die met dit beleid werd beoogd. Het waren veelal mensen die zich wilden inzetten voor vluchtelingen of mensen die zelf een migratieachtergrond hebben. Een deel van hen kwam ook uit andere wijken van de stad. Dit beeld wordt bevestigd in ander onderzoek naar AZC's in Utrecht en elders in Nederland (De Gruijter & Razenberg, 2017; Mensink, 2018). Hoewel zij door deelname niet zozeer van mening over het AZC veranderden, kunnen zij wel waardevolle contacten vormen voor asielzoekers. Zoals uit de bijdrage van Van der Linden in dit themanummer blijkt, komen Syrische asielzoekers op basis van een (deels) gedeelde taal en religieuze waarden bijvoorbeeld gemakkelijker in contact met Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond. Ook troffen wij een indirect effect van het cursus- en activiteitenaanbod op de acceptatie van het AZC: het bieden van een zinvolle dagbesteding en sociale contacten aan asielzoekers droeg bij aan het uitblijven van grote incidenten rond het AZC.

Deze bevindingen zijn niet direct te generaliseren en moeten in het perspectief worden geplaatst van de bijzondere context van Plan Einstein. Een groot deel van de asielzoekers die bij Plan Einstein woonde, was al verzekerd van een (tijdelijke) verblijfsvergunning in Nederland. 54,9% van hen waren zogenaamde ‘nareizigers’ die op basis van gezinshereniging naar Nederland kwamen. In andere AZC’s betrof dit tussen de 22,7% en 27,6%. Nareizigers en hun familieleden zijn verzekerd van een toekomst in Nederland en waren gemotiveerd om zich in te zetten voor integratie en contacten op te bouwen met Nederlanders. Voor hen bood het programma een zinvolle dagbesteding. Dit geldt mogelijk minder voor asielzoekers met grotere onzekerheid over een toekomst in Nederland.

Ten tweede – maar voor beleidsmakers niet onbelangrijk – bestond er voor dit AZC financiering vanuit het EU Urban Innovative Actions-programma, die het cursus- en activiteitenprogramma mogelijk maakte. Deze EU-financiering maakte een uitzondering mogelijk op het nationale beleidscredo dat asielopvang ‘sober maar humaan’ moet zijn (Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, 2013). Er ontstond lokaal politiek draagvlak voor uitgebreidere voorzieningen. Voor de meeste AZC’s zijn de financieringsmogelijkheden beperkter en het is de vraag of er nationaal politiek draagvlak zou zijn voor bredere toepassing van dit model. Wel biedt Plan Einstein waardevolle inzichten voor andere pilots met nieuwe vormen van asielopvang, bijvoorbeeld in het kader van flexibilisering van de asielopvang waarbij asielopvang gecombineerd wordt met andere woonvormen (COA, 2017).

Verder onderzoek is nodig naar blijvende effecten van het programma. Zoals gesteld droegen sociale contacten tussen asielzoekers en buurtbewoners bij aan positievere attitudes ten aanzien van het AZC. Door het beleid van COA om AZC’s op de meest efficiënte wijze te bezetten, moeten asielzoekers echter regelmatig verhuizen, waardoor opgebouwde contacten weer verloren gaan. Ook slagen gemeenten er niet altijd in om asielzoekers na het verkrijgen van een verblijfsstatus in de eigen gemeente te huisvesten. Van de vluchtelingen die het AZC in Overvecht met een verblijfsstatus verlieten, werd slechts 35% in Utrecht gehuisvest – ondanks het beleid voor een ‘doorgaande lijn’ in de begeleiding van vluchtelingen. Ook moest het AZC in november 2018 abrupt stoppen door politieke toezeggingen over de sluitingsdatum. Hiermee gingen nieuw opgebouwde contacten verloren. Er ontstond tijdelijke ‘publieke familiariteit’ (Blokland, 1998), maar deze kon niet uitgroeien tot sterkere sociale banden tussen buurtbewoners en asielzoekers. Om de doorgaande lijn beter in praktijk te kunnen brengen, zouden de lokale toekomstperspectieven van de asielzoeker (zoals binding met de lokale arbeidsmarkt, aanbod van onderwijs) al bij plaatsing in een AZC in overweging moeten worden genomen.

De bevindingen van dit onderzoek hebben bredere relevantie voor andere populaire voorzieningen zoals dak- en thuislozenopvang (Karsten, 2012). Ook hier kan worden gezocht naar manieren waarop deze aan de directe omgeving ten goede kunnen komen. Ook wanneer dit maar een kleine groep omwonenden bij het project betreft, kan het – onder omstandigheden waarbij overlast uitblijft – bijdragen aan steun voor de voorziening. Met een passend aanbod kunnen niet

alleen burgers worden betrokken die reeds sympathiseren met een project, maar ook anderen die er direct baat bij hebben.

Literatuur

- Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken. (2013). *Verloren tijd: Advies over dagbesteding in de opvang van vreemdelingen*. Den Haag: ACVZ.
- Algemeen Dagblad*. (2016, 11 januari). Verzet tegen AZC Overvecht.
- Allport, G.W. (1954). *The nature of prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Blokland, T. (1998). *Wat stadsbewoners bindt: Sociale relaties in een achterstandsbuurt*. Kampen: Kok Agora.
- Bock, J.-J. (2018). Migrants in the mountains: Shifting borders and contested crisis experiences in rural Germany. *Sociology*, 52(3), 569-586.
- Bygnes, S. (2019). A collective sigh of relief: Local reactions to the establishment of new asylum centers in Norway. *Acta Sociologica*, early view online.
- COA. (2017). *Vijf AMIF projecten goedgekeurd*. Geraadpleegd op 1-5-2020 van: <https://www.coa.nl/nl/actueel/nieuws/vijf-amif-projecten-goedgekeurd>
- Engbersen, G., Dagevos, J., Jennissen, R., Bakker, L., Leerkes, A., Klaver, J., & Odé, A. (2015). *Geen tijd verliezen: Van opvang naar integratie van asielmigranten*. Den Haag: WRR.
- Gemeente Utrecht. (2018). *Utrecht monitor*. <https://www.utrecht-monitor.nl/>
- Gruijter, M. de, & Razenberg, I. (2017). *Nieuwe kansen voor vrijwilligerswerk: De inzet van vrijwilligers bij het COA*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Kanne, P., Klein Kranenburg, L., & Rosema, M. (2015). *Opvang van asielzoekers*. Rapport I&O Research i.s.m. Universiteit Twente. Enschede: I&O Research.
- Karsten, N. (2012). Explaining and justifying authoritative decisions: The case of controversial facilities for the homeless in Rotterdam. *Local Government Studies*, 38(2), 143-160.
- Karsten, N., & Velden, J. van der. (2018). Gewelddadig protest loont: Over het effect van geweld, bedreiging en intimidatie rondom azc's op de lokale democratische besluitvorming. *Bestuurswetenschappen*, 72(2), 79-89.
- Kreichauf, R. (2018). From forced migration to forced arrival: The campization of refugee accommodation in European cities. *Comparative Migration Studies*, 6(1), 7.
- Kuppens, T., Gootjes, F., Boendermaker, M., Gordijn, E., & Postmes, T. (2020). *Ongenoegen, migratie, gastvrijheid en maatschappelijke onrust*. Den Haag: WODC.
- Lubbers, M., Coenders, M., & Scheepers, P. (2006). Objections to asylum seeker centres: Individual and contextual determinants of resistance to small and large centres in the Netherlands. *European Sociological Review*, 22(3), 243-257.
- Mensink, W. (2018). *Verdeeldheid en verbinding: Terugblik op de rol van de civil society bij de komst van vluchtelingen*. Den Haag: SCP.
- Oliver, C., Dekker, R. & Geuijen, K. (2019). *The Utrecht Refugee Launchpad: Final Evaluation Report*. Oxford: Kompas.
- Weeda, L., Linden, M. van der, & Dagevos, J. (2019). Breekt de zon door in het AZC? *Mens en Maatschappij*, 93(4), 313-342.
- Whyte, Z., Larsen, B.R., & Fog Olwig, K. (2019). New neighbours in a time of change: Local pragmatics and the perception of asylum centres in rural Denmark. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(11), 1953-1969.
- Zorlu, A. (2017). Attitudes toward asylum seekers in small local communities. *International Migration*, 55(6), 14-36.